

استخاره های محمد علی شاه

در مجموعه های خطی کتابخانه مجلس شورای ملی مجموعه کوچکی است شامل بیست و چهار برگ (۴۸ صفحه) و حاوی بیست و یک فقره استخاره . صورت این استخاره ها همه بجز یکی بخط محمد علی شاه است و جوابهای آنها توسط شیخ ابوطالب زنجانی مجتهد و بخط وی بعضی ذیل صورت استخاره ها و برخی پشت پاکت لاک و مهر شده یا روی یک قطعه کاغذ نوشته شده است . در صفحه اول مجموعه نوشته شده است : « این استخاره ها که در این کتابچه جمع شده تمام خط مرحوم محمد علی شاه است و جوابها خط مرحوم آقا سید ابوطالب مجتهد زنجانی است . (تردیدی در هیچیک نیست - غلامحسین غفاری (۱)) صفحه دوم سفید است و در صفحه سوم نوشته شده است « بیست و دو فقره استخاره های اعلیحضرت محمد علی میرزا شاه مخلوع است که همه را بخط خودشان نوشته و نزد میرزا ابوطالب مجتهد زنجانی فرستاده یا حضورا داده اند و مرحوم میرزا ابوطالب صور استخاره را روی پاکت یا ذیل کاغذ بخط خودش نوشته است و مقصود از استخاره ها اجرای مقاصد و انجام مراتب دوره استبداد صغیر است که بالاخره منجر به توب بستن مجلس شورای ملی و قتل و غارت شد .

این اوراق بوسیله میرزا مرتضی قلیخان اصفهانی (۲) برادرزن شاهزاده ظل السلطان عضو هیئت اکتشاف ازخانه مؤتمن حضور آقا ابراهیم که سابقا نوکر مرحوم امیر نظام (۳) گروسی بود استخراج و بدست آمده بود و مرتضی قلیخان مزبور خیال سوختن اوراق را داشت نظر باینکه آیات قرآن مجید بودند اینجانب از او گرفته حفظ نموده پس از بررسی و مطالعه معلوم شد که استخاره ها خطکی و برای چه مقصود است . لهذا این بنده اوراق را جلد و مرقع نموده از روی پیش آمد اوضاع استبداد صغیر ترتیب تاریخی به آنها داده است . »

از صفحه چهارم مجموعه استخاره ها شروع میشود و روی همه استخاره ها با خط مدادی آبی شماره گذاری شده است .

- ۱- غلامحسین غفاری پسر میرزا هاشم خان امین الدوله کاشانی است که بترتیب امین خلوت ، وزیر حضور ، وزیر مخصوص و صاحب اختیار لقب گرفت
- ۲- میرزا مرتضی خان نوری برادر مونس السلطنه ، مادر شاهزاده صارم الدوله ، اکبر مسعود بوده است ، یکی از پسرهایش بنام منتصر السلطان خواجوی چندین دوره به وکالت مجلس انتخاب شد .
- ۳- حسنعلی خان امیر نظام گروسی از رجال دوره ناصری است که مدتی پیشکار مظفرالدین میرزا ولیعهد بود و در زمان سلطنت او در اواخر صفر ۱۳۱۷ حاکم کرمان شد و پنجم رمضان همان سال در کرمان وفات یافت و در ماهان در جوار قبر شاه نعمت اله ولی بخاک سپرده شد .

در شماره ۸ و ۹ سال پنجم مجله یادگار آقای احمد توکلی مقاله‌ای در این زمینه نوشته لیکن صورت همه استخاره‌ها رانیاورده است و چون بحث مجدد از آن را زائد ندید لذا کلیه استخاره‌ها و کلیشه‌های آنرا با توضیح مختصری مسطور داشت و امید است خالی از فایده‌تی نباشد.

شیخ ابوطالب زنجانی که بود ؟

حاجی میرزا ابوطالب محمد موسوی زنجانی در ذی‌القعده سال ۱۲۵۹ قمری در زنجان متولد گردیده و پس از سالها تحصیل در زنجان ، قزوین و نجف اشرف سرانجام به تهران آمده و در این دیار ماندنی شده است . وی از علمای نامدار عهد قاجار و صاحب بیش از بیست کتاب و رساله بزبان فارسی و عربی بوده و تاکنون اغلب تالیفاتش نیز به چاپ رسیده است .

میرزا ابوطالب از مخالفین مشروطه و از یاران شیخ فضل‌الله نوری و آخوند ملا محمد آملی بوده است و در دستگاه استبدادی محمد علیشاه اجر و منزلتی فراوان داشته . و در واقعه میدان توپخانه و بلوائی که مستبدین علیه مشروطه طلبان ایجاد کرده بودند نیز دست داشته است و بعد از بمباردمنان مجلس در ۲۴ ذی‌القعده ۱۳۲۴ ذیل بعضی تلگرافاتی که علیه مشروطیت شده باشیخ فضل‌الله و علی طباطبائی و محمد آملی امضاء کرده است . البته ما در این مقاله قصد ایراد و انتقاد از ایشان یادگیری را نداریم و معتقدیم افرادی مثل شیخ فضل‌الله که جان خود را در راه عقیده از دست داده‌اند مردانی معتقد و مؤمن بوده و شاید در پافشاری‌هایی که میکردند و مخالفت‌هایی که با مشروطه‌خواهان مینمودند نیت خالص داشتند و سبک حکومت استبدادی را واقعا می‌پسندیدند و بر سایر حکومتها ترجیح میدادند و مدعی نیستیم که خدای ناکرده این اشخاص دانسته و از روی سوءنیت یا اغراض شخصی و خصوصی در پی حکومت استبداد و استبدادیان بودند و با استقرار حکومت مشروطه مخالفت می‌ورزیدند و شاید مخالفت آنها صرفاً از روی عقیده و ایمان بوده و نظر سهوئی نداشته‌اند .

در تاریخ بیداری چنین مینویسند : « معتمد الاسلام رشتی از طرف آقای بهبهانی آمد خدمت آقای طباطبائی که قول همراهی را از ایشان بشنود جنابش در اول او را مایوس فرمود ولی در آخر فرمود اگر جناب آقاسید عبدالله مقصود را تبدیل کنند و غرض شخصی در کار نباشد من همراه خواهم بود . از آنجا رفت منزل حاجی شیخ فضل‌الله . از آنجا بکلی مایوس گردید بلکه شیخ معتمد الاسلام را ترسانید که تو راجه‌با این رسالت ؟ بر فرض عین‌الدوله متعرض سید نشود ولی تو را تمام و معدوم خواهد نمود . از آنجا رفت منزل حاجی میرزا ابوطالب زنجانی . او هم در اول امر معتمد الاسلام را ترسانید ولی در آخر قول داد که بی‌طرف باشد نه همراهی کند و نه مخالفت نماید . پس از آن حاجی شیخ عبدالنبی را ملاقات نمود . مشاورانیه گفت من باید خودم با جناب آقا سید عبدالله ملاقات نمایم . معتمد الاسلام گفت مکان و زمان ملاقات را معین نماید جواب دادم که بخانه آقاسید عبدالله نخواهم آمد ایشان هم اگر بخواهند منزل من بیایند خبر به عین‌الدوله میرسد و از من خواهد رنجید . بالاخره قرار بر این شد که در خارج تهران در ابن بابویه از یکدیگر ملاقات نمایند .

پس از اطلاع جناب آقا سید عبدالله فرموده بود همان آقای طباطبائی با من باشد مرا کافی است شیخ عبدالنبی که قابل و داخل آدمی نیستند . حاجی میرزا ابوطالب

هم‌اگر مخالفت نکنند مرا بس است. اما حاجی شیخ فضل‌الله این ایام گرم عین‌الدوله است چندروز دیگر اوهم مایوس خواهد شد.

حاجی میرزا ابوطالب در ۱۵ ربیع‌الاول ۱۳۲۹ در تهران وفات یافته است.

اما محمد علی میرزا در دوران ولیعهدی خود در آذربایجان با جنبشهای مشروطه طلبی آشکارا مخالفتی نداشت و حتی بعلت تنفراز عین‌الدوله، علمای تبریز را وادار میکرد که تلگرافهایی به تهران مخابره کنند و از مشروطه خواهان جانبداری نمایند و در ایامیکه علمای تهران به حضرت عبدالعظیم رفته و متحصن شده بودند محمد علی میرزا بتاريخ هفتم جمادی‌الثانی سنه ۱۳۲۴ در تلگرافی که به مظفرالدینشاه مخابره کرده چنین مینویسد.

« بتوسط حضرت والا شاهزاده اتابک اعظم - بخاکپای اقدس اعلی ارواحنا فداه - تصدق خاکپای اقدس همایونت شوم - در خاکپای مملکت آرای همایونی تاحال محقق و مشهود شده است که این غلام‌خانه‌زاد از اول عمر از وظیفه جان‌نثاری و استرضای خاطر آفتاب مظاهر تقاعد و غفلت نداشت و اگر تصور آن را میکرد که عراض علمای اعلام خدای نخواستہ متضمن خلاف مصلحت و مضر بحال دولت است ابتدا اسمی از آنها در خاکپای معدلت پیرا نمیبورد. در این حادثه بقدر امکان نگذاشته است که علمای آذربایجان از طرف قرین‌الشرف همایونی مایوسی حاصل بکنند امروز هم به تلگرافخانه حاضر شده محض آنستکه شخصا از علمای مهاجر دارالخلافه شفاعت نماید در کمال عجز و ضراعت بعرض جسارت مینمایم که قاطبه رعایای ایران و دایع الهی و بمنزله اولاد حضرت اقدس ظل‌اللهی هستند.

حفظ شئونات اهل اسلام هم از فرایض ذمه سلطنت است معینا هرگاه در آن موقع از طرف قرین‌الشرف همایونی آزما مضمی صرف‌نظر شود و در مقام تسلیه و ترضیه و اعاده محترمانه آنها برآیند شکوه دولت و قوت اسلام و افتخار این غلام‌خانه‌زاد از بین‌الدول خواهد شد. رعیت که بمنزله اولاد سلطان است بواسطه خبط و خطایی مستحق قهرسیاست شدن با رحمت و نصفت کامله سزاوار نیست. امیدوارم این شفاعت صادقانه چاکر جان‌نثار بعز انجاح مقرون افتند.

پس از آنکه جنبشهای مشروطه خواهان در تهران به نتیجه رسید و مظفرالدینشاه فرمان مشروطیت و تأسیس مجلس شورایملی را داد محمد علی میرزا نیز با مشروطه - خواهان تبریز روی خوش نشان میداد و آنها را تشویق میکرد که با تهرانیان تماس حاصل کنند و تلگرافاتی به دربار مخابره نمایند و بالنتیجه در هشتم شعبان ۱۳۲۴ مظفرالدین‌شاه در پاسخ آزادیخواهان آذربایجان تلگراف زیر را مخابره کرد:

« بتوسط ولیعهد باهالی مملکت آذربایجان - تشکیل مجلس شورای ملی و نظام‌نامه آن را پیشما اجازه مرحمت فرمودیم. و گلای شهر تبریز و سایر ولایات بظهران بیابند و بترتیبات کار مشغول شوند و نسبت بعموم متحصنین قونسولگری انگلیس عفو عمومی شامل خواهد شد. »

پس از وصول تلگراف مظفرالدین‌شاه - محمد علی میرزا ولیعهد دستخطی صادر و برای متحصنین در کنسولگری انگلیس فرستاد. در این دستخط چنین یادآور شده است: « اولاً از طرف قرین‌الشرف بندگان اعلی حضرت اقدس ارواحنا فداه و از طرف خودم باشخاصی که در کنسولخانه و مسجد متحصن هستند اطمینان میدهم که درباره

آنها عفو عمومی خواهد شد و مطلقاً در آزادی اقدامات آنها مزاحمتی از طرف حکومت وغیره نخواهد شد.

دوم - مجدس شورای ملی را بطوریکه بندگان اعلیحضرت اقدس همایونی بملت اعطاء و مرحمت کرده من هم تصدیق لازم و اجرا خواهم نمود و بولایات جزء هم اعلام خواهد شد.

سوم - برای اعطاء مجلس شورای ملی که اساس آبادانی و ثروت و ترقی دولت و ملت است عموم رعیت چه در شهر تبریز و چه در ولایات مملکت آذربایجان چراغان بکنند. چهارم - در تعیین و انتخاب و کلاء بزودی قراری بدهند که وکلای تبریز و سایر ولایات معین شده روانه طهران بشوند. « چهارم ذی الحجه ۱۳۲۴ »

لیکن محمدعلیمیرزا پس از آنکه رسماً بتخت سلطنت جلوس کرد با حکومت مشروطه و مجلس به مخالفت برخاست و جانب استبدادیان گرفت و اطرافیان او نیز که اغلب مردمانی مستبد بودند او را در مخالفت با آزادیخواهان تشجیع مینمودند و مانع میشدند که خیراندیشان بربار راه یابند و ذهن پادشاه را از حقایق امور آگاه سازند. مخالفت محمدعلیمیرزا با مجلس از همان بدو سلطنتش آغاز شد بطوریکه حتی در موقع تاجگذاری بنام نمایندگی مجلس، هیچکس را دعوت نکرد.

عدم توجهی که محمدعلیمیرزا نسبت به مجلس داشت سبب شده که در تهران و سایر شهرستانها اجتماعاتی فراهم آید و مقدمات شورشهایی تدارک شود و لذا برای جلوگیری از شورش در ۲۷ ذیحجه الحرام ۱۳۲۴ دستخطی از طرف شاه صادر شد و بوسیله حاجی مخبر السلطنه (۱) برای وکلا و انبوه مردمی که در صحن بهارستان اجتماع کرده بودند خوانده شد در این دستخط محمدعلیمیرزا چنین مینویسد: « جناب اشرف صدر اعظم - سابق هم دستخط فرموده بودیم که نیات مقدسه ما در توجه با اجراء اصول قوانین اساسی که امضاء آنها خودمان از شاهنشاه مرحوم انارالله برهانه گرفتیم بیش از آنست که ملت بتواند تصور کند و این بدیهی است از همان روز که فرمان شاهنشاه مبرور انارالله برهانه شرف صدور یافت امر بتأسیس مجلس شورای ملی شد دولت ایران در عداد دول مشروطه صاحب کنستیتوسیون بشمار می آید منتهی ملاحظه که دولت داشته این بوده است که قوانین لازم برای انتظام وزارتخانهها و دوایر حکومتی و مجالس بلدی مطابق شرع محمدی صلی الله علیه و آله نوشته آنوقت بموقع اجرا گذارده شود. عین این دستخط ما را برای جنابان مستطابان حجج الاسلام سلمه الله تعالی و مجلس شورای ملی ابلاغ نمایند. »

محمدعلیشاه سیاست مردم‌داری و مملکت‌مداری هم نداشت و مخالفان خود را با دنیسه و نیرنگ به دست ناکسان و جلادان میسپرد و در امور مهمه مملکت بانا آگاهان کنگاش میکرد و خرد آنقدر قدرت اخذ تصمیم نداشت که برای رتق و فتق امور مملکت و مسائل مهم سیاسی و اجتماعی غالباً متوسل به استخاره میشد و گاهی کار را به آنجا میرسانید که حتی برای ختنه کردن احمد میرزا ولیعهد یا بیرون رفتن از قصر سلطنتی و سپردن قصر خوابگاه بدست کنیزهای ملکه جهان (۲) استخاره میکرد و ما ذیلا صورت

۱- حاج مهدیقلی خان هدایت (مخبر السلطنه) از رجال معروف معاصر، پسر علی قلیخان مخبر الدوله و نوه رضاقلیخان هدایت است که در هفتم شعبان ۱۳۸۰ متولد و در صفر ۱۳۷۵ قمری (۱۹ شهریور ۱۳۳۴) در تهران بسن نود و پنج سالگی فوت کرد و در مقبره خانوادگی در دروس شمیران جنب مسجد هدایت بخاک سپرده شد. ۲- ملکه جهان دختر کامران میرزا نایب السلطنه پسر ناصرالدین شاه و مادر احمد شاه قاجار است.

و پاسخ استخاره‌های مورد بحث را بترتیبی که شماره گذاری شده می‌آوریم .

پس از آنکه در ۲۱ رجب ۱۳۲۵ میرزا علی اصغر خان اتابک بدست عباس آقا کشته شد از جیب وی کارتی یافتند که روی آن نوشته شده بود « عباس آقا صراف آذربایجانی عضو انجمن نمره ۴۱ - فدائی ملت » محمد علیمیرزا و پیروانش بجان اندیشه کردند و بچاره کوشیدند و گمان میداشتند که غیر از عباس آقا حداقل چهل نفر فدائی دیگر نیز هست و قریباً بکشتن دیگران نیز دست می‌یازند. پیش آمد قرارداد ۱۹۰۷ و مقاومت آزادخواهان و عوامل دیگر سبب شد که دربار محمدعلیشاه به مجلس و مشروطه گرایش پیدا کند و پس از آنکه صنایع الدوله رئیس مجلس از کارکناره گرفت و احتشام - السلطنه بجای او به ریاست مجلس انتخاب گردید انجمنی انرا خانه علاء الدوله (۱) (برادر احتشام السلطنه) برپای داشتند و پس از گفتگوی زیاد نامه‌ای به محمدعلیمیرزا نوشتند و از او خواستند که به مشروطه طلبان یاری بیشتری کند و به آنها به پیوندد . این نامه توسط توسط امیر اعظم (۲) به محمدعلیشاه رسانده شد و در آن نوشته بودند « ... بخدای احد واحد ابواب چاره از هر طرف مسدود است و سلطنت چندین هزار ساله در تلف چاکران صحیح است که نمک پرورده دودمان سلطنت و پشت در پشت خانه زاد دولت جاوید آیتیم اما در اینکه زاده این وطن و شریک این آب و خاکیم شکی نیست و حرفی نیست ... مقرر شود تمام وزرای مسئول در یک مجلس حاضر شوند و از وکلای مجلس محترم شورایملی هم قدر معتد بیایند با حضور چاکران تکالیف کلی و جزئی را که دیگر راه عذر و حرفی برای هیچکس نماند معین کنند . »

محمد علیمیرزا در پاسخ دستخطی بشرح زیر صادر نمود :

« ... مجلس و مشروطیت را شاهنشاه مرحوم نورالله مضجعه بملت مرحمت فرمود ما هم امضاء نموده ایم و از آنوقت کمال احترام را داریم و مجلس را اسباب سعادت و ترقی مملکت میدانیم حالاکه شما حاضر همراهی و خدمتگذاری شده اید چه ضرر دارد ما هم آنها درجه مساعدت را مینماییم بطوریکه نوشته اید وزراء و وکلاء و امراء بنشینید و رفع اختلاف بکنید پس از صدور این دستخط در روز ۱۹ شعبان ۱۳۲۵ که در دست یکسال از تاریخ شروع کار مجلس میگذشت قریب پانصد نفر از درباریان و طرفداران استبداد به مجلس آمدند و به مشروطیت گرویدند محمدعلیشاه روی اصل نگرانیهایی که از این بابت پیدا کرده بود و مخصوصاً که مجلس مبلغ ۳۸۰۰۰۰ تومان از مقرری دربار کسر کرده بود از کار سلطنت دلسرد میشود و استخاره زیر را که اولین استخاره کتابچه مورد بحث است میکند .

۱- میرزا احمدخان علاءالدوله پسر محمد رحیم خان قاجار دونفر نسفجی باشی دوره ناضری است. پس از آنکه محمد رحیم خان به امیر نظام ملقب گردید لقب سابقش که علاءالدوله بود به میرزا احمدخان اعطاء گردید . میرزا احمدخان علاءالدوله به متناوب دراستر آباد و فارس و تهران حکومت کرد و سرانجام در نهم ذی الحجه ۱۳۲۹ بدست چند نفر ناشناس کشته شد .

۲- نصرت‌اله خان امیر اعظم پسر وجیه‌الله میرزا سپهسالار ، پسر احمد میرزا عضدالدوله است . وی مدتی حاکم کرمان و یکچندی هم معاون وزارت جنگ بود و در ۱۳۳۳ قمری هنگامی که حاکم شاهرود و سمنان و دامغان بود بدست دونفر از نوکرهای خود کشته شد .

این استخاره بخط و اعضاء محمد علیشاه است و روی يك كاغذ سفید ۱۲ × ۲۰ سانتیمتر نوشته شده . پاسخ آن هم بخط سیدابوطالب است و روی يك قطعه كاغذ نخودی رنگ بقطع ۱۰ × ۵ سانتیمتر نوشته شده و ذیل صورت استخاره چسبانیده شده است .

استخاره شماره يك

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من عجالتا باهمین وضعی که دارم در سلطنت و پادشاهی بمانم و صبرکنم عاقبت برای من خوب است و نتیجه خیر خواهد داد که استخاره خوب بیاید والا فلا یادلل المتحیرین . یا الله . محمدعلی .

پاسخ :

اول سطر - علی کل شئی قدیر و ابتداء آیه ذلك بان الله هو الحق و انه یحیی الموتی و انه ...
بنظر بنده بسیار خوب است .

نگرانی محمدعلیشاه روز بروز بیشتر میشد و مخصوصا پس از آنکه مجلس سیصد و هشتاد هزار تومان اعتبار دربار را کم کرد و بدستور محمدعلیشاه مبنی بر انحلال انجمنهای محلی ارج نهاد شاه دیگر کاسه صبرش لبریز شده در حال تحیر و خوف و رجا بسر میبرد و در آن حال استخاره زیر را کرده است :

استخاره دوم :

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا با ملامت و مصالحت از سلطنت استعفا بدهم صلاح من است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله .

پاسخ :

فلو ان لنا کن فنکون من المؤمنین ان فی ذلك لایة و ما کان اکثرهم مؤمنین . گناه کاران که گرفتار میشوند تمنا می کنند که خداوند آنها را عودت بدنیا بدهد مؤمن شوند می فرماید در این فقره نشانه و علامت برای مردم محبت و اکثر مردم تصدیق نمی کنند این علامت را اگر راجع بشخص شخیص شهریاری باشد خوب نیست و هرگاه مقصود سخت گیری بدیگران باشد خیلی خوب است .

محمد علیشاه بعلت آشوبهای پی در پی که در نقاط مختلف برپا شده بود نگرانی خاصی داشت بخصوص اینکه انجمن ملی تبریز از پیش خود او را از سلطنت خلع و طی تلگرافی مراتب را بشرح زیر بشهرستانها اطلاع داده بود :

« از تبریز بهمه شهرها - شاه موافق قانون مشروطیت ذکر قسم و حالا نقض عهد - ملت آذربایجان او را بجهت این خیانت از سلطنت خلع و به قناسل و نجف اطلاع - شما هم او را خلع و سفارتخانه ها را اطلاع دهید . »

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در بخت

بیتها را در کتب عجمه و این در شماره ۳

در باب در نام و صبر که شرح نام است

کتاب آری در کتب کلمه ها که در آن

نویسندگان را در کتب و در این

در کتب

پروشکاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سر آقا علی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

مجلس خیریه خوارزمی
والله اعلم
بما یخفی

تاریخ تاسیس
کتابخانه
مجلس خیریه خوارزمی
در شهر اصفهان
در سال ۱۳۰۵
شماره ۲

ثرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انسانی

انجمن محلی گیلان نیز تلگراف زیر را به تبریز مخابره کرد: « از رشت به تبریز ... بمقام زفیع مجلس مقدس - اقدامات حیرت‌انگیز که از شاه مشهور شده مخالف باقواعد مشروطیت و فصول قوانین اساسی در حقوق سلطنتی است. سه‌روز بوده باهزاران جان‌کندن اهالی را اسکات و دو تلگراف فوری به‌شاه عرض شده تاکنون جوابی نرسیده یکدفعه تمام اهالی حاضر به تلگرافخانه بکلمه واحده قسمی هیجان نموده که تاکنون در گیلان مشاهده نشده از وکلا جدا خواسته‌اند عرض میکنم بموجب قانون مشروطیت که محمد علمیرزا خودش امضاء کرده و قسم یاد نموده حالا مخالفت کرده باید بسریع سلطنت متکی نباشد و ما ملت او را از سلطنت خلع و از ساحت شورا استعفا داریم عاجلاً سلطنتی معین و بشارتش را تلگرافا مخابره فرمایند. » انجمن ملی گیلان »

تشیویش واضطرابی که بر محمدعلیشاه مستولی شده بود او را مصمم به استعفا به نفع احمد میرزا ولیعهد ساخت لیکن این تصمیم بمرحله عمل در نیامد چون با مجلس از درآشتی درآمد و سوگند نامه‌ای تهیه کرد و پشت قرآن نوشت و امضاء نمود. این سوگندنامه در تاریخ ۱۷ ذی‌قعدة ۱۳۲۵ در مجلس خوانده شد و بصورت‌ظاهر به نگرانی‌ها پایان داد.

قبل از اینکه سوگندنامه خوانده شود رئیس مجلس چنین گفت: « البته همه کس میدانند که در این چندروزه مجلس با دولت مشغول اصلاحات لازمه بوده. شروطی که قرار شده بود تمام پذیرفته‌اند و برای اطمینان طرفین قرآن مهموار شده و تفصیلی که در او نوشته شده است قرائت میشود و همه بدانند و اطمینان حاصل نمایند که ان‌شاءالله تعالی از حالا بعد از این اتفاقات ناگوار دیگر واقع نخواهد شد. » سوگندنامه بدین شرح بود:

(چون بواسطه انقلابی که این چندروزه در تهران و سایر ولایات ایران واقع شده برای ملت سوءظن حاصل شده بود که خدای نخواستہ ما در مقام نقض و مخالفت از قانون اساسی هستیم لهذا برای رفع این سوءظن و اطمینان خاطر عموم ملت باین کلام‌الله مجید قسم یاد می‌کنیم که اساس مشروطه و قوانین اساسی را کلیتاً در کمال مواظبت حمایت و رعایت کرده و اجرای آن را بهیچوجه غفلت نکنیم. هر کسی برخلاف مشروطیت رفتار کرده مجازات سخت بدهیم و هرگاه نقض عهد و مخالفت از ما بروز کند در نزد صاحب‌قرآن مجید مطابق عهد و شروط و قسمی که از وکلای ملت گرفته‌ایم مسئول خواهیم بود - لیله هفده ذی‌قعدة ۱۳۲۵)

نمایندگان مجلس نیز در همان روز سوگندنامه زیر را که پشت قرآن نوشته و امضاء کرده بودند در مجلس خواندند:

« در این موقع که بندگان اعلیحضرت شاهنشاه محمدعلیشاه قاجار خلدالله‌ملکه بواسطه بروز انقلابات برای رفع سوءظن عموم ملت به کلام‌الله مجید قسم یاد فرموده‌اند ما وکلای ملت امضاءکنندگان ذیل نیز باین کلام‌الله مجید قسم یاد میکنیم مادامی که قوانین اساسی و حدود مشروطیت را اعلیحضرت اقدس همایونی حامی و مجری و نگهبان باشند بهیچوجه خیانت بااساس سلطنت ایشان نکنیم و حقوق پادشاه متبوع عادل خودمان را موافق قانون اساسی محفوظ و محترم بداریم هرگاه مخالف این عهد و قسم را بکنیم نزد خدا و رسول مسئول باشیم. ۱۷ ذی‌قعدة ۱۳۲۵ »

فردای آرتوز مشیرالدوله وزیر خارجه تلگراف زیر را بنمایندگان ایران در کشورهای خارج مخابره کرد :

« اختلافی که بین ملت و دولت حاصل شده بود بحمدالله بخوبی رفع شد که اعلیحضرت همایونی و مجلس شورای ملی بامضای قرآن مجید حفظ اساس مشروطیت را موافق قانون اساسی متعهد شدند . اطمینان بعمل کابینه جدید مشغول اصلاحات مشیرالدوله (۱) »

در این ایام و قبل از آنکه کار محمد علیشاه و ملت به صلح و آرامش انجامد محمد علیشاه در اثر تشویشی که داشته استخاره زیر را نموده است .

استخاره شماره ۳

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من از این سلطنت استعفا کنم و بکلی خودم را خارج کنم و سلطان احمد را بجای خودم بسلطنت برقرار کنم عاقبت برای من خوب است و پشیمانی ندارد استخاره خوب بیاید والا فلایا دلیل المتحیرین یاالله . محمدعلی پاسخ :

انا نحن نحیی الموتی نکتب ما قدموا و آثارهم و کل شیء احصیناه فی امام مبین . انشاءالله خوب است با زحمت و خوف لکن چون زنده کردن مرده است خوبی بقاعده ندارد . شاید زیادت بزرگی هم در ضمن ایجاد شود .

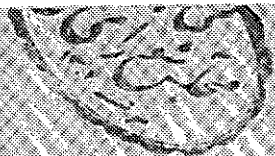
مضمون این استخاره با استخاره شماره ۲ یکی است لیکن جوابها متفاوت است . در یکی مینویسد : « ... اگر راجع به شخص مشخص بشخص بنندگان اعلیحضرت شهرباری باشد خوب نیست » و در دیگری پاسخ میدهد : « ... انشاءالله خوب است . »

⑤ ④

حسین پاشا خان امیر بهادر جنک از محارم محمد علیشاه بود و در واقعه توبخانه سمت کشیکچی باشی یافت و برای مصاف با مشروطه خواهان از ساوجبلاغ تجبیز قشون داد و این عمل به مجلس سخت ناگوار آمد و عزل او را از سمت کشیکچی باشی و سایر مناصب دولتی از محمد علیشاه خواستند و برای تعیین تکلیف خود در این باب محمدعلیشاه استخاره شماره ۴ را نموده :

درخواست مجلس از محمدعلیشاه بدینقرار بود :

۱- میرزا حسنخان مشیرالدوله پیرنیا پسر میرزا نصراللهخان مشیرالدوله نائینی است . میرزا حسنخان ابتدا مشیرالملک لقب داشت و پس از فوت پدرش به مشیرالدوله ملقب شد . وی چندین بار به وزارت و نخست‌وزیری رسید . مشیرالدوله ساعت ۸ و نیم بعد از ظهر پنجشنبه ۲۹ آبان ۱۳۱۴ در سن ۶۳ سالگی به مرض سکت قلبی درگذشت .

م. آ. آ. آ.

و بعد از آن که در این روز به پیشگاه شما رسیدم

و بعد از آن که در این روز به پیشگاه شما رسیدم

و بعد از آن که در این روز به پیشگاه شما رسیدم

والله اعلم

Handwritten signature or mark.

انما امره بحسب المیزان و كلف ما كلفوا و انما هم و كل من اصابه من الامم...

پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ۱- سعدالدوله (۱) از تهران بیرون رانده شود .
- ۲- امیربهادر از کشیکچی باشیگیری برکنار و دستش از کارهای دولتی کوتاه گردد .
- ۳- به اوباشانی که بر سر مجلس آمده و یا دستگاه توپخانه را تهیه دیده‌اند کیفر داده شود .
- ۴- دو بیست تن سپاهی برای نگهبانی مجلس پدید آورده شود .
- ۵- علاءالدوله و معین‌الدوله (۲) بتهران بازگردند (تاریخ مشروطه ایران)

استخاره شماره ۴

بسم‌الله الرحمن الرحیم

پروردگارا اگر من در این مقدمه که مردم و انجمنها حسین پاشا خان امیر جنک و غیره را نمیخواهند سختی کنم و جواب سخت بندهم صلاح من است استخاره خوب بیاید والا فلای دلیل المتحیرین یا الله .

پاسخ :

ما منک ان تسجد لما خلقت بیدی استکبرت ام کنت من العالمین . ظهور قهر و غضب پروردگار است بشیطان که می‌فرماید چه مانع شد از اینکه سجده نکردی و کوچکی نمودی بکسیکه ما بقدرت خود او را آفریده بودیم بلند پروازی کردی و یا از بزرگان بودی .

برای استنطاق و محاکمه خیلی خوب است و برای غیر آن خوبی ندارد .

ناصرالملک یکی از رجال تحصیل کرده اروپا و از دوستان مشروطه خواهان بود و محمد علیشاه چندان دل‌خوشی از او نداشت . وی پس از استعفای کابینه مشیرالسلطنه (۳) مأمور تشکیل دولت شده و ضمن اشغال مقام ریاست وزراء وزارت مالیه را نیز بعهده داشت . غلامرضا خان آصف‌الدوله وزارت داخله و میرزا حسنخان مشیرالدوله وزارت خارجه و خانباخان مخبرالسلطنه وزارت عدلیه را در دولت ناصرالملک بعهده داشتند . محمد علیشاه از آنان آزرده خاطر بود و برای عزل و برکناری آنان استخاره شماره ۵ را نمود .

ناصرالملک پس از واقعه میدان توپخانه و جنجالهای آن مستعفی گردید و یک روز بعد از استعفا از طرف محمدعلیشاه گرفتار شد لیکن بیش از چندساعت در بازداشت نماند و به وساطت سفیر انگلیس آزاد شد .

- ۱- میرزا جوادخان سعدالدوله پسر حاجی میرزا جبارناظم‌المهام تبریزی است که در آغاز جنبش مشروطه خواهی به آزادیخواهان پیوست و ابوالمله لقب گرفت و پس از آن از نظر سابق خود عدول کرد و با محمدعلی علمیرزا همراه شد .
- ۲- حاج حسینعلی خان معین‌الدوله برادر کبیر احمدخان علاءالدوله است .
- ۳- مشیرالسلطنه (میرزا احمد آذربایجانی) در زمان ولایتعهدی مظفرالدین میرزا در دستگاه اوبه خدمت اشتغال داشت و اواخر سلطنت محمدعلیشاه به نخست‌وزیر منصوب گردید .

استخاره شماره ۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- پیروردگارا اگر من این چهار نفر وزیر را از شغل های ذیل :
- (۱) ابوالقاسم خان ناصرالملک از وزارت مالیه معزول کنم . . . (۱)
 - (۲) غلامرضاخان را از شغل وزارت داخله معزول کنم . . . (۲)
 - (۳) حسن خان را از شغل وزارت خارجه معزول کنم . . . (۳)
 - (۴) خان باباخان را از وزارت عدلیه معزول کنم . . . (۴)

صلاح من است استخاره خوب بیاید والا فلا یادلل المتحیرین یاالله محمد علی

پاسخ :

تم ننجی الذین اتقوا ونذر الظالمین فیما بخشینا . . .
برای کارهای عادی هیچ حسنی ندارد اقسام گرفتاری و وحشت را فعلا دارد
لیکن برای اظهار قدرت و گرفت و گیر و تمیز نیکوکار و بدکار و مجازات هر یک گویا بد
نباشد بازحمت فوق العاده والعلم عندالله . مقدم ومؤخر آیه حشر ونشر و مجازات
است قلب مبارک همایونی مرآت است بهتر در این نیت اقدام فرمودن است . (در
خاشیه استخاره نوشته شده است) :
« غلامرضاخان آصف الدوله شاهسون است .
حسن خان آقای مشیرالدوله است .
خان باباخان آقای مخیرالسلطنه است . »

⑤⑥

پس از آنکه موقتا محمدعلیشاه بر مجلس غلبه می یابد و آزادخواهان را در غل
و بند میناکنند درصدد دستگیری رادمردانی که سرسختانه بایمان و بنان باو می تاخند
بزمی آید و برای دشت یازیدن، باینکار نیز بااستخاره متوسل میشود و استخاره شماره ۶
را میکند . . .

استخاره شماره ۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیروردگارا اگر من امشب میرزا نصرالله (۳) و سیدجمال و بهاء (۴) و میرزا
جهانگیر و این مفسدین را گرفتار نمایم صلاح است استخاره خوب بیاید والا فلا یادلل
المتحیرین یاالله

۱- ابوالقاسم ناصرالملک پسر احمدخان، پسر محمودخان قرگوزلوی همدانی است که در ۱۲۸۲
قمری متولد گردید و پس از چندین بار وزارت در اواخر سلطنت محمدعلیشاه به اروپا رفت. ناصرالملک
در رمضان ۱۳۲۸ پس از فوت علیرضاخان عضدالملک بجای او به نیابت سلطنت انتخاب شد و پس از آنکه
احمدشاه به سن قانوقی رسید به اروپا رفت و در زمان سلطنت اعلیحضرت فقید بایران مراجعت و در سال
۱۳۴۶ قمری فوت کرد.

۲- غلامرضاخان آصف الدوله شاهسون پسر حاج حسینخان نظام الدوله است که در خراسان و
کرمان و فارس حکومت کرد در کابینه حسین قلیخان نظام السلطنه بوزارت داخله منصوب شد و در نتیجه
اعتراض نمایندگان مجلس از کار کنارگیری کرد. تفصیل احوال او بقلم نویسنده محقق آقای سعادت
نوری در شماره ۲ و ۴ سال عرافیما نوشته شده است.

۳- ملک المتکلمین ۴- بهاءالواعظین

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پاسخ :

قصه حضرت سلیمان علیه السلام و آوردن تخت ملکه سبا است که میفرمایند فلما راه مستقرا عنده مال هذا من فضل ربی لیبلونی واشکرکم اکفرو من شکر فانما یشکر لنفسه ومن کفر فان ربی غنی کریم .

تخلف از این نیت جایز نیست در کمال خوبی. ابتداء و عاقبة خواهد بود .
میرزا نصرالله ملك المتكلمين پدر مرحوم دکتر ملکزاده وسید جمال الدین واعظ اصفهانی والد دانشمندانمایه آقای سید محمدعلی جمالزاده و بهاء الواعظین و میرزا جهانگیرخان مدیر صوراسرافیل از مشروطه خواهان بنام بودند و در این راه فداکاریها کردند و جان خود را نیز بر سر مشروطه نهادند . ملك التکلمین و جهانگیر خان رادر باغشاه طناب آویختند و سید جمال را هم در بر و جرد بدستور امیرافخم همدانی شوهر خواهر محمد علیشاه خفه کردند خدایشان بیامرزد .

در واقع محمدعلیشاه بهمان نحوی که در پاسخ استخاره نوشته شده عمل کرده و از نیت خود تخلف نموده است .

استخاره های شماره ۷ و ۸ که ذیلا آورده میشود مربوط به واگذاری قصر خوابگاه و اطاقهای آن به کنیزهای ملکه جهان و مظفرالدین شاه است و احتیاجی بتوضیح ندارد . محمد علیشاه بجای آنکه با قاطعیت تصمیم بگیرد و قصر خوابگاه و اطاقهای نشیمن خود را به افراد مطمئن واگذارد با حال تردید با استخاره های مختلف متوسل شده و معلوم نیست بالاخره این امر مهم !!! را بچه کسی محول کرده است . پاسخ این هر دو استخاره نیز تقریبا خوب آمده است .

استخاره شماره ۷

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من قصر و خوابگاه و اطاقهای او را بدست کنیز های ملکه جهان بسپارم خوب است و برای من ندامت ندارد استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی

در پشت پاکت محمد علیشاه بخط خودش نوشته است « استخاره فرمائید و آیه

را مرقوم نمائید . »

پاسخ : سوره یوسف .

و جائت سیارة فارسلوا واردهم فادلی دلوه قال یا بشری هذا غلام واسروه بضاعة والله علیم بما عملون - اینهم خوب است لکن خالی از اتهام و در دسری نخواهد بود در اول اقدام باین نیت ولی مع ذلك نتیجه غیر مترقبه بسیار خوبی بر این نیت مترتب خواهد شد البته .

استخاره شماره ۸

بسم‌الله الرحمن الرحيم

پروردگارا من قصر و خوابگاه و اطاقهای آن که نشیمن من است بسارا و عالم و جهان کنیزهای مرحوم مظفرالدین بسیارم خوب است و صلاح من است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی .
پاسخ : امن یجیب المضطر اذا دعاء ویکشف السوء ویجعلکم خلفاء الارض الہ مع الله قليلا ما تذكرون .
خوبی آید شریفه و واضح است .

❀ ❀

نگرانیهائی که محمدعلیشاه از اوضاع داشت و بخصوص پس از واقعه نازنجکی که در راه دوشان تپه جلو اتومبیل او منفجر شد و سبب کشته شدن دو نفر و مجروح شدن چند نفر گردید باعث شد که کمتر از قصر خارج شود و لذا وقتی که قصد بیرون آمدن از قصر را داشته استخاره شماره ۹ را که ذیلا آورده میشود کرده است .
پاسخ این استخاره ، ذیل صورت استخاره و بخط شیخ ابوطالب زنجانی نوشته شده و بدون اینکه استخاره‌ای بشود و از آیات قرآن استشهاد شود خود شیخ پاسخ استخاره را نوشته و اظهار نظر کرده است و محمدعلیشاه هم بهمان صورتی که شیخ نوشته عمل نموده است .

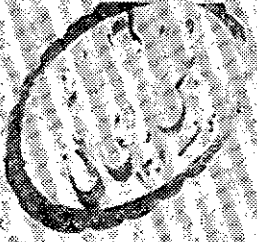
محمدعلیشاه پس از استقرار در باغشاه نبرد جدی خود را با مجلس و مشروطه خواهان آغاز کرد و سرانجام منجر به گرفتاری سران مشروطیت و حبس و زجر و کشتار آنان گردید .

طن قریب . بیقین آنستکه محمدعلیشاه این استخاره را قبل از توپ بستن مجلس و استقرار در باغشاه نموده باشد .

استخاره شماره ۹

پروردگارا فردا که پنجشنبه بیست و هفتم است از خانه خارج شوم خوب است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین .

پاسخ : بعرض حضور شوکت ظهیر بندگان اعلیحضرت اقدس همایونی شاهنشاهی خلد الله ملکه رسانده بود که هرگاه راجع بشخص همایونی است البته اقدام نفرمایند صحیح نیست حالا هم بعرض میرساند آیه صریح در انداز است هرگز نمیتوان تجویز کرد اگر رای انور شهریاری اقتضاء حرکت بخارج شهر فرماید عزه و یا دویم ماه پس از استخاره بباغشاه و از آنجا بشمیران ازدوی همایونی را امر بحرکت بفرمایند لزوم هم نندارد وقت حرکت رسانده باشد بنده خود عکس حرکت امپراطور روس را دیدم در لباس قزاقی سواره با تیپ قزاق انداخته‌اند با وضع مملکت و تجربه احتیاط لازم است بلکه بعقیده بنده همیشه اردوئی باشند از قزاق و سواره کشیکخانه و یک فوج سرباز در اطراف سلطنت آباد و صاحبقرانیه ملتزم رکاب مبارک باشند عقل اهل ایران در چشمشان است هیمنه و هیبت سلطنت از انظار رفته است باید عود داد ناخوشی مزمن دعاگوی حقیقی مانع شرف اندوزی شدوگر نه خیلی عرایض صادقانه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاللَّهُ أَكْبَرُ

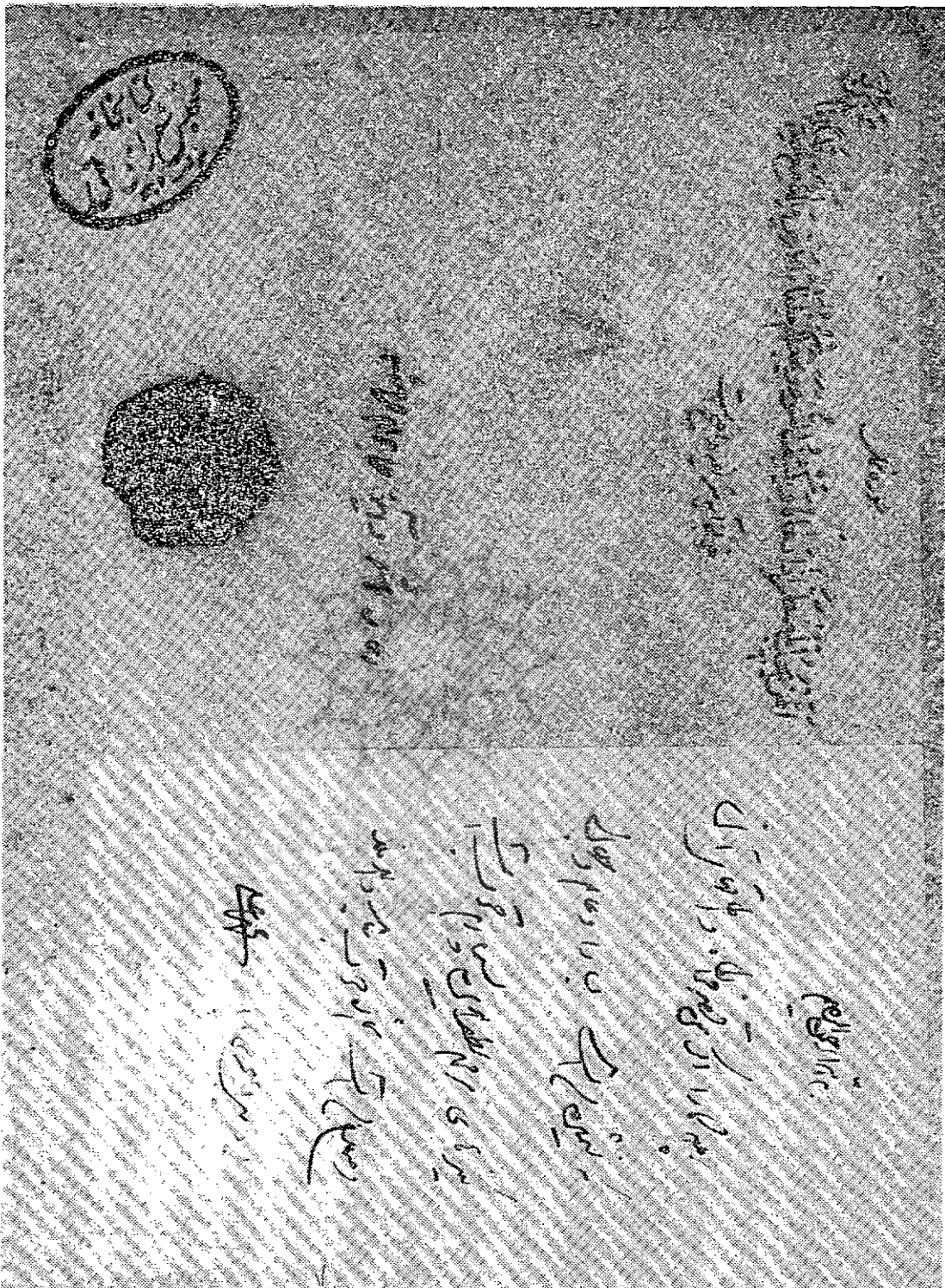
قصه حضرت امام علی (علیه السلام) و آوردن کتب کلمه بیاض است
مستقر اعداء قال هذا من فضل ربی لیعلموا انکم انتم ورجلکم انما
لنفسه ورسولک قاله منی عنی کلم
تلف لریان نیست حاضر نیست در کمال خود استبداء و عاقبتی در

پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ثرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بحضور اقدس‌اعلی میرسانید . امیدوار است که توجهات اجناد طاهرین علیه‌السلام والصلوة والتحیه مزاج قوتی گرفته در موقع شرفیاب شود . اگرچه در شمیران باشد . زیاده جسارت است الامر الاعلی مطاع .

پس از آنکه محمد علیشاه به باغشاه نقل مکان کرد دستخط ذیل را صادر نمود .
(جناب اشرف مشیرالسلطنه - چون هوای تهران گرم و تحملش برماسخت بود از اینرو به باغشاه حرکت فرمودیم - پنجشنبه ۴ جمادی‌الاولی - عمارت باغشاه)
«استخاره شماره ۱۰ یکی دوزوز بعداز رفتن محمدعلیشاه به باغشاه شده است . سیدابوطالب ذیل استخاره نوشته است : « این کار باید اقدام شود غلبه قطعی است اگرچه زحمت دراول داشته باشد » بطوریکه مشاهده میشود از آیه‌ای که پاسخ استخاره از آن استخراج شده چنین معنی را نمیتوان استنباط کرد لیکن سید ابوطالب ذیل پاسخ استخاره چنین استنباطی را کرده و نوشته است و بنظر میرسد که قبلا از نیت محمدعلیشاه باخبر بوده یا صورت استخاره را دیده بوده است .

بهر صورت محمد علیشاه توپ بدر مجلس فرستاد و با قوه جبریه مردم را تار و مار و دستگیر نمود و به غل و زنجیر کشید و روز بعداز توپ بستن مجلس دستخط زیر را برای مشیرالسلطنه فرستاد : « چون ایجاد انجمنهای بی نظامنامه اسباب هرج و مرج شده بود و روزنامه‌ها و ناطقین بکمک آنها نزدیک بود رشته انتظام مملکت را برهم زنند و چون زمام امور در تحت قوه مخصوص ما در دست معدودی از عقلا باید باشد هرچه خواستیم از فسادات آنها جلوگیری کنیم و انجمنها را بوظایف خود بیاوریم بواسطه حمایت مجلس از آنها ممکن نشد تا آنکه برای برقرار کردن نظم و آسایش عموم که از طرف باری تعالی بما تفویض شده است خواستیم مفسدین را دستگیر نمائیم مجلس از آنها حمایت نمود و وعده‌ای از اشراز مجلس را پناهگاه قرار داده در مقابل قشون دولتی سنگر بسته بمب و نازنجک و آلات نازیبه استعمال کردند ما هم از امروز تا سه ماه دیگر مجلس را منقصل نموده پس از این مدت و کلای متدین ملت و دولت دوست منتخب شده با مجلس سنا موافق قانون اساسی پارلمان مفتوح شده مشغول انتظام گردد . »

استخاره شماره ۱۰

بسم‌الله الرحمن الرحیم

پروزدگارا اگر من امشب توپ بدر مجلس بفرستم و فردا باقوه جبریه مردم را اسکات نمایم خوب است و صلاح است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین پاسخ : قل لاتخافا انی معکما اسمح واری فاتیاه فقولا له انا رسولا بک فارسل معنا بنی اسرائیل .

حکم خداوندی بحضرت موسی و حضرت هارون علیهما السلام شد بروید نزد فرعون و بگوئید ما فرستاده خدا هستیم بسوی تو بنی اسرائیل را همراه ما آزادکن سابق آیه هم میفرماید نترسید ما باشما هستیم کارها را می بینیم حرفها را می شنویم . این کار باید اقدام بشود غلبه قطعی است اگرچه زحمت در اول داشته باشد .

پس از واقعه به توپ بستن مجلس سیدعبدالله بهبهانی وسید محمد طباطبائی

که هر دو در آن روز در مجلس بودند برای نجات از باران گلوله دیوار را میشکافتند و خود را به پازک امین الدوله می‌رسانند و دبیری نمیباید که دولتیان از محل اختفاء آنان آگاهی می‌یابند و با کتک و خفت زیاد بی‌اعشنا هشان می‌برند و طباطبائی را پس از سه روز آزاد می‌کنند و بخراسان می‌رود ولی بهبهانی را به کلمهر می‌فرستند - مقارن این ایام محمدعلیشاه استخاره زیر را میکند :

استخاره شماره ۱۱

اگر سید عبدالله (بهبهانی) و سید محمد (طباطبائی) را از شهر طهران خارج نمایم صلاح است و ندامت ندارد استخاره خوب بیاید و الا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی

پاسخ : لعلى اتيكم منها بخيرا و جذوه من النار لعلمكم تصطلون . فلما اتيها نودي من شاطئ الواد الايمن فى البقعه المباركة من الشجرة ان يا موسى انى انا الله رب العالمين .

فقره اعطاء مقام رسالت بحضرت موسى عليه السلام است و شروق نور نبوت آن حضرت است برای بندگان اعلی حضرت اقدس همایونی شاهنشاه اسلامیان پناه‌آید . عیسه و نصر جیشه نهایت عظمت در این کار خواهد بود انشاء الله .

استخاره شماره ۱۲

« استخاره نمائید که این اشخاص را تغییر بدهم خوب است یا نه »

میرزا حسن خان مشیرالدوله را از وزارت علوم تغییر بدهم .

پاسخ : لاصیرانا الى ربنا منقلبون . هیچ عیب ندارد خودش و پدرش و خانواده‌اش مثل خانواده مخیرالدوله بنده خائن دولت میداند کورها را بزردی مالک شده‌اند .

میرزا حسین خان مؤتمن‌الملک را از وزارت تجارت تغییر بدهم .

پاسخ : اوتانى بالله والملائكة قبلا اویكون لك بيت من زخرف او ترقى فى السماء ولن نؤمن لك حتى تنزل علينا كتابا نقرؤه .

این آیه دلالت بر نفاق آنها مینماید و لکن تغییر حالا خوب نیست دور نیست که مجدداً مرحمت شود و آن صحیح نخواهد بود همان‌طور عجاله باقی بماند بهتر است تا وقت دیگر .

میرزا حسن خان مستوفی الممالک (۱) را از وزارت جنگ تغییر بدهم .

پاسخ : ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا انما يدعو حزبه ليكونوا من اصحاب

السعير .

آیه شریفه نص است در بدذاتی و عداوت او هرگز قوه قهریه دولت نباید در دست آدمی باشد که نه سررشته دارد و نه در هیچ وقتی نظامی بوده قطع نظر از شیطنت و پروردگی میرزا علی اصغر خان دشمن دین و دولت یقیناً بحکم فاتخذوه عدوا تغییرش لازم بنظر می‌آید . دیگر رأی رأی اقدس همایونی است . شخص شخصی پادشاه اعقل

۱- میرزا حسن خان مستوفی الممالک پسر میرزا یوسف مستوفی الممالک است . وی از رجال نیکنام دوره معاصر بشمار می‌رود و چندین بار به وزارت و صدارت رسیده است . مستوفی الممالک در شهر یور ۱۳۱۱ به سن ۶۳ سالگی در تهران (اما زاده قاسم) بمرض سکت درگذشت .

کتابخانه ادبیات

بسم الله الرحمن الرحيم

رسیده کار ادب از آید از بزرگواران

و قوا، قوه میرد مردم کو نکار

وزیر رصالح است که در هر جا بدو

در هر آنجا

کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات

کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات

کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات
کتابخانه ادبیات

در اول دفتر

پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کتابخانه آستان قدس
اصفهان

مهره اصفهانی

اگر سحر ای دیوار آینه را
صنعت در دست سده بیاد است
رو سحر در هر آنجا

۴۸

لعلی انکم منها خیرا و عندہ من المار لکم صلاحت
فلا تهاودی من ضالعی الواد ایمن فی القصر المبادک و الشجر
اد یأسی الی انما الله رد عملکم
قره بکلامه و بالک لغزین فی سوره المومنین
کلمه کلان محمد بن ابی بکر بن محمد بن ابی بکر بن محمد بن ابی بکر
بابت عظمه در کتب کلام نور

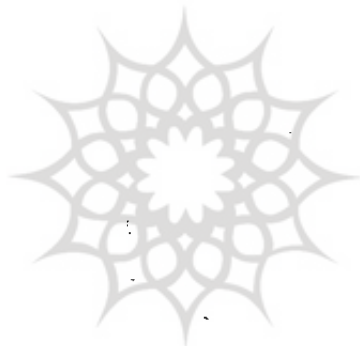
پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ای به شکر که این کمال شکر است

از کوه حسن که بر او کوه بالا ابرار است علم بی دریغ
لاضرب الی الدنا استقیمت پیوسته از دلان درین راه

از کوه حسن که بر او کوه بالا ابرار است علم بی دریغ
او تان نامت و الما صفا المکین در سبب از عود و نیکو کردن در این صحن
کتابانتر فیه این صفت است که در این راه پیوسته است

از کوه حسن که بر او کوه بالا ابرار است علم بی دریغ
او الشیطان کم عدد و ناقصه عدما نماید و فرید لیکو و در صیانت
این فرشته هر یک در دانه و عواد است که در آن فرشته است
که در این فرشته دارد در هیچ فرشته ای بود قطع است از کوه حسن
دین در دوی بیستایکم تا کوه کوه پیوسته است در این راه
که در کوه کوه است پیوسته است در این راه
که در کوه کوه است پیوسته است در این راه

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

از همه هستند و بی سبب خداوند بکسی سلطنت نمیدهد . ملك الملوك اذا وهب لاتبسطن
عن السبب .

کامران میرزا نایب السلطنه پدر زن محمد علیشاه بود و سالها سمت وزارت جنک را داشت . وی از مخالفان مشروطه و محمد علیشاه را همواره در دشمنی و پایداری در مقابل آزادیخواهان تشجیع مینمود . کامران میرزا در اولین کابینه‌ای که به مجلس معرفی شد سمت وزارت جنک یافت لیکن تمارض کرد و در مجلس شرکت نمود و دبیرالدوله را بجای خود فرستاد و اینعمل مورد اعتراض مجلسیان واقع شد . محمد علیشاه در موقع انتخاب کامران میرزا به وزارت استخاره زیر را کرده است و معلوم نیست استخاره برای انتخاب او بوزارت جنک بوده یا وزارت دیگر بهرحال اگر استخاره برای وزارت جنک کامران میرزا باشد باید تاریخش قبل از ششم صفر ۱۳۲۵ باشد و طبقا تاریخش بر بعضی استخاره‌های یادشده مقدم خواهد بود .

استخاره شماره ۱۳

بسم‌الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر وزارت را بکامران میرزای نایب السلطنه بدهم صلاح است و برای من ندامت ندارد استخاره خوب بیاید و الا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی پاسخ : لتندرز قوما انذر ابائهم فهم غافلون
اگر راجع بشخص همایونی باشد ابتدا اقدام نفرمائید که بهیچوجه صحیح نیست و هرگاه راجع بصدور حکم و فرمان و یا ترهیب و تهدید و ترساندن غیر باشد، خیلی خوب و ظهور و قدرت است بندگان اعلی حضرت شاهنشاهی خلداله ملکه پس از ملاحظه آیه شریفه باعلم به قصد و نیت ملتفت خواهند شد . زیاده جسارت است .

همانطوریکه در صفحات قبل متذکر شدیم حسین پاشا خان امیربهادر از محارم نزدیک محمدعلیشاه بود و سمت کشیکچی باشی را یافت و در کابینه مشیرالسلطنه سمت وزارت جنک را بچنگ آورد و گویا محمدعلیشاه قبل از انتصاب امیربهادر به وزارت جنک استخاره ذیل را نموده است . پاسخ استخاره بخط سید ابوطالب و ذیل صورت استخاره تحریر یافته است .

استخاره شماره ۱۴

وزارت جنک را به حسین پاشا
پاسخ: یسبح له فیها بالغدو و الاصل رجال
لا تلهمهم تجارة و لا یبع عن ذکر الله
واقام الصلوة و ایتاع الزکاة یخافون یوما
تتقلب فیه القلوب و الابصار .
بسیار خوبست و این آدم غیر خست
گذاری فکری و کاری ندارد .
فرمانده کل قشون بحسین پاشا
و كذلك جعلنا لكل نهم عدوا شیاطین
الانس و الجن یوحی بعضهم الی بعض
زخرف القول غرورا و لوشاء ربك ما
فعلوه قدرهم و ما یفترون .
این مطلب بسیار بد است هر
کس این عرض را کرده مزخرف عرض
نموده و از راه عداوت و نمک بحرامی بوده است .

استخاره نمائید کدام یک از این‌ها صرفه و صلاح شخص من است و آیه را مرقوم فرمائید .

میرزا محمدعلیخان علاءالسلطنه پسر میرزا ابراهیم خان از اعضای وزارت خارجه و از درباریان متنعم بوده وی ایامی چند سرکنسول ایران در تفریس و مدتی وزیر مختار ایران در انگلستان و در اوائل مشروطه چند بار رئیس الوزرائه شد و در کابینه حاجی محتشم السلطنه و مشیرالدوله وزارت خارجه را بعهده داشت . علاءالسلطنه پدرحسین علاء و دکتر محمد علاء بوده است و محمد علیشاه برای عزل او از وزارت خارجه متوسل باستخاره زیر شده است .

استخاره شماره ۱۵

بسم‌اله الرحمن الرحیم

پروردگارا اگر من محمد علیخان علاءالسلطنه را از وزارت خارجه معزول نمایم صلاح من است و ندامت ندارد استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی .

پاسخ : خیلی بد است .

اولئك الذين كفروا بايات ربهم ولقاءه فحبطت اعمالهم فلايقم لهم يوم القيمة وزناً .

آنها کسانی هستند که کافر شده‌اند به آیات پروردگار خود و ملاقات او پس حبط شده عملهای آنها و قائم نمی‌کنیم برای آنها روز قیامت وزنی .

میرزا علی ثقة الاسلام از احرار نامدار آذربایجان بود - وی در صفر ۱۳۲۷ پس از توب بستن مجلس و وقایع ناگواری که پیش آمد و گرفتاریهایی که برای آذربایجان درست کردند تلگرافی به محمد علیمیرزا مخابره کرد و از او خواست که بمشروطه گردن نهد و دست از لجاجت با مشروطه خواهان بردارد . تلگراف او در مردم تبریز و سایر بلاد اثر فراوان کرد مخصوصاً چون وضع وخیم تبریز نیز در تلگراف نمایانده شده بود سبب شد آقایان آخوند ملا محمد کاظم خراسانی و عبدالله مازندرانی علمای مشروطه خواه ایرانی مقیم نجف تلگراف زیر را مخابره کنند و برای کمک بمردم آذربایجان از مردم استمداد نمایند .

« نجف - ۲۲ صفر توسط انجمن سعادت رشت جناب اشرف سپهدار (۱) -

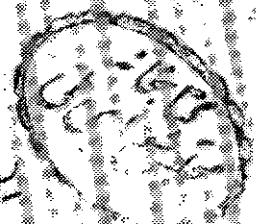
۱- محمد ولیخان سپهدار (خلعتبری) فرزند حبیب‌اله‌خان تنکابنی است که در روز پنجشنبه نهم ربیع‌الاول ۱۲۶۴ در یکی از روستاهای شهبوار قدم بعرضه وجود نهاد . محمد ولیخان بترتیب سردار اکرم و نصرالسلطنه و سردار معظم و سپهدار لقب گرفت . هنگامیکه سلطان عبدالمجید میرزا عین‌الدوله از طرف محمدعلی‌شاه با اختیارات تام مأمور تبریز شد محمد ولیخان نیز به فرماندهی کل قشون آذربایجان منصوب گردید . سپهدار چندی بعد به صف آزادی خواهان پیوست و روز ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۳۲۷ به فرماندهی آردوی مجاهدین شمالی با اتفاق حاج علی قلیخان سردار اسعد بختیاری وارد تهران شد . محمد ولیخان در دوره مشروطه رئیس الوزراء شد و لقب سپهسالاری نیز گرفت وی در هشتم محرم ۱۳۴۵ در باغ بیلاقی خود در شمیران با شلیک دو گلوله به مغز خود به زندگی خویش خاتمه داد .

ثرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

محمد بن
علي

صاحب

أولئك الذين كفرت بالآيات
التي نزلت عليهم فأنزلنا
عليهم آياتنا لعلهم
يخشون
بسم الله الرحمن الرحيم

پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

اصفهان - جناب صمصام السلطنه (۱) - تبریز محصور حمایت فوری - دفاع عاجل برهر مسلم واجب محمد کاظم خراسانی - عبدالله مازندرانی « پس از آنکه ثقة الاسلام بتلاش پرداخت و تلگرافهائی به تهران و سایر جاها مخابره نمود محمد علیشاه درصدد تبعید او برآمد و استخاره شماره ۱۶ مربوط بهمین جریان است .

استخاره شماره ۱۶

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر حکم تبعید میرزا علی ثقة الاسلام را از تبریز بدهم صلاح است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمد علی .

پاسخ : الله الذی خلقکم ثم رزقکم ثم یمیتکم ثم یحییکم هل من شر کائنات من یفعل ذلکم . بسیار خوب است لکن زمان را چهار قسمت هرگاه فرض کنیم قسمت اول و دویم در نهایت خوبی است و قسمت سیم یک قدری خمود در کار دیده میشود قسمت چهارم در نهایت خوبی است . پس در هر جهت خوب است انشاءالله الرحمن .

● ●
استخاره های شماره ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ که ذیلا آورده میشود به توضیحی حاجت نداد .

و در مورد خننه کردن سلطان احمد (احمدشاه) که استخاره شده و پاسخ آن بد آمده معلوم نیست چه کرده اند و قطعاً طبق نوشته سید ابوطالب وقت دیگر اقدام فرموده اند که انطباق بوده است .

● ●
استخاره شماره ۲۱ مربوط به نظام الملک میباشد و توسط جمال الدین الحلّی بعمل آمده است .

میرزا عبدالوهاب خان نظام الملک نوری پسر میرزا کاظم خان نظام الملک پسر میرزا آقاخان اعتمادالدوله صدراعظم ناصرالدین شاه بود . وی در زمان مظفرالدین شاه وزیر عدلیه بود و وقتی که مظفرالدین شاه به مجلس آمد و فرمان مشروطیت را با خود داشت چون درد پا او را رنج میداد نتوانست برپا بایستد و نظام الملک از طرف شاه گفتاری که برای مجلس نوشته شده بود خواند .

نظام الملک پس از آمدن محمد علی میرزا به تهران به والیگری آذربایجان رفت و سالها در آن دیار حکومت کرد .

استخاره شماره ۱۷

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من حکومت کرمان را به غلام حسین کاشی بدهم صلاح است و ندامت نداد استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمد علی .
پاسخ : فالولک یدل الله سیئاتهم حسنات وکان الله غفورا رحیما . تعریفی

۱- نجفقلی خان صمصام السلطنه پسر حسین قلیخان ایلخانی است . صمصام سال ۱۲۷۰ ه.ق. در چهارم حال بختیاری متولد شد و در ۱۳۰۹ شمسی در اصفهان درگذشت و در آرامگاه خانوادگی در تکیه میر در تخت فولاد اصفهان بخاک سپرده شد. صمصام السلطنه در ذی حجه ۱۳۲۶ با اتفاق حاج ابراهیم خان ضرغام السلطنه بختیاری اصفهان را به تصرف در آورد و در دوران مشروطیت دوبار به نخست وزیری رسید .

ندارد همان قدر از آیه شریفه استنباط میشود که اغماض عاقبتش بد نیست بندگان
اعلیحضرت شاهنشاهی مختار در عمل هستند زیاده از این فهمیده نشد :
استخاره شماره ۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من بمهدیخان کاشی (۱) حکومت ندهم و بگویم در کاشان اقامت
نماید خوب است استخاره خوب بیاید والا فلا یا دلیل المتحیرین یا الله . محمدعلی .
پاسخ : ام یقولون به جنه بل جائهم بالحق واكثرهم للحق کارهون .
تغییر در رای مبارك که سابق بوده صحیح نیست لکن پیش رفت این کار خیلی
دشوار است طرف باید باطنا لیاقت قبول را نداشته باشد .

استخاره شماره ۱۹

بسم الله الرحمن الرحيم

پروردگارا اگر من سید عبدالله را دوباره بخاک ایران مراجعت بدهم و در همان
صفحات کرمان شاهان تحت الحفظ خوب است صلاح استخاره خوب بیاید .
پاسخ : ام یقولون به جنه بل جائهم بالحق واكثرهم کارهون .
در این فقره که رای بیضا ضیاء ملوکانه برابری شده دیگران خلاف آن را عرض
کرده اند و موجب تردد قلب شاهنشاهی
شده ابدأ «اعتناء برای دیگران نفرمایند همان رای مبارك شهر یازی حق است باید
آنطور شود بدون تردید آراء دیگران باطل است اگرچه اصرار هم نکنند . (پاسخ
استخاره های شماره ۱۸ و ۱۹ یکی است)

استخاره شماره ۲۰

« بسم الله الرحمن الرحيم »

پروردگارا اگر روز هفدهم ربیع الاول سلطان احمد را ختنه بکنند صلاح است
و خوب است استخاره خوب بیاید و اگر حالا صلاح نیست استخاره بد بیاید والا فلا
محمد علی .
پاسخ . فساهم فکان من المدحیین .
بد است و پیشیمانی دارد وقت دیگر اقدام فرموده شود انسب است .

استخاره شماره ۲۱

« بسم الله الرحمن الرحيم »

بارالها ملکا پروردگارا اگر صلاح و مصلحت خیریت است که بموجب تصویب

۱- مهدیخان کاشی ابتدا آجودان مخصوص و بعد وزیر همایون و سپس قائم مقام لقب گرفت . وی
پسر فرخ خان امین الدوله غفاری است . میرزا مهدی خان در کابینه سلطان علیخان وزیر افخم (۶ صفر
۱۳۲۵) و در کابینه میرزا علی خان امین السلطان (۲۰ ربیع الاول ۱۳۲۵) و در کابینه نظام السلطنه (۱۶
ذی قعدة ۱۳۲۵) وزیر تجارت بود .

موسسه ادبیات

سهم اولیج العم

بیتها را اگر کم نیستد از نوع هم ایستاد

ازین در صحیح است بکار و بکار داند

در سر دفتر

۹۷

پوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱۶

امکالاتی و فکرم هم در تمام هم بشکرم و کلام در سواد کم

۹۸

بیر فربس هم زبان را چاره نیست که از فربس کتب اول و دوم در کتاب
وقتیم هم کف در خود در لاریه وقت تمام در نهایت ۹۸

در در تمام آن است که هم از هم

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سید
۱۴۰۱
۱۳۰۱

بسم الله الرحمن الرحيم
بیت اول

صبر و زهدت مندر آید
توبه و استغفار

بسم الله الرحمن الرحيم

پوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
کتابخانه مرکزی

فانك بول الله سياتهم حسانت
تبريز آرد بان آرد زنده است ما توبه اعتراف
زبان بگویم شکر بخار در قهر همه زنده است

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تذکره

سید احمد ابراهیم

بیتهم کانا اکریم علیهم السلام کما فی حدیث است

و کرم در کمال آفت بد خویش آید

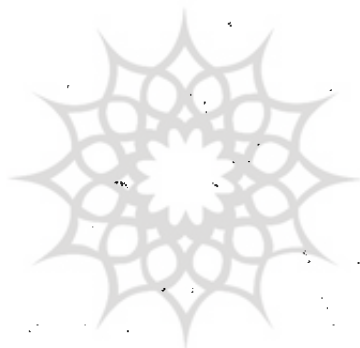
حرف به در حدیث و در حدیث

محمد

پیشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ام تقویون به خند زل جانم مایحی و اکرمهم للعی کار هوس
تغیر در راه ساد که مایحی بود مع نرسه سیر سیر فر این کار
مع دلتواریت طوف به مالک ن وقت برک کو

به کشته

پروشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بیتال جامع علوم انسانی

بسم الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

مراحمی در دوران
سؤال

کتاب الطاهر
مراحمی

ام یقولون به جندل جائم باحتی تا کتر هم المی کار هو

در این شهر که از شما می آید همان در راه است بران حدیث

دوبت تردد نقل می باشد اما اجتناب بر این نماند

آن را از جانب شما می آید به بطوریکه

مردم که در راه آن می آید

۱۹

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کتابخانه ادبیات اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم کاروان در راه حق

مکان خفته است

دور است ای کانه

دور است صبح است ای کانه

ای کانه

فنام مکان من المدحضه
به است نشانی در راه وقت هرگز

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دست خدایت بر سر من نهاده است و از این جهت است که هر کس در عرض خود دعوت کرده است
 بر من با کلمه ای که در این روز و وقت من در دنیا آید در هر یک از این روزها
 که از صبح تا دوام تا روزی دوم

در هر یک از این روزها سلام بر من بکنند آید در اول نماز من بعد از آن که بگویم بگویم
 بجز این که هر کس در این روزها دعا بخواند آن دعا قبول می‌گردد و این دعا
 در هر یک از این روزها

در این روزها دعا بخواند
 که هر کس در این روزها دعا بخواند
 در اول روز دعا بخواند
 در هر یک از این روزها دعا بخواند
 در هر یک از این روزها دعا بخواند
 در هر یک از این روزها دعا بخواند
 در هر یک از این روزها دعا بخواند

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

حضرت اشرف‌والا شاهزاده نیرالدوله (۱) دامت شوکته قبول وزارت جنک را بکنم و انشاءاله تعالی خوش عاقبت خواهدبود و مقرون بصلاح این بنده درگاه است که استخاره خوب بیاید و اگر صلاح نیست و موجب ندامت و پشیمانی خواهد شد استخاره بد بیاید و قبول ننمایم. بدون اسم و امضاء.

پشت پاکت نوشته شده: خدمت جناب مستطاب شریعتمدار ملاذالانام آقای آقاسید جمال دامت برکاته عرض میشود صورت استخاره جوف را سر بسته با کلام الله مجید ربانی استخاره فرموده خوب یا بد را با آیه در ظهر پاکت مرقوم فرمایند که اگر صلاح است اقدام کنم و الا رد کنم مهر نظام‌الملک.

پاسخ. بسم الله تعالی بعد از تبلیغ سلام حسب الامر استخاره شد آیه در سوره نمل امن یدو الخلق ثم یعیده ومن یرزقکم من السماء.

بنظر قاصر حقیر چون تویخ است استخاره خوب نمیشد والله العالم.
عبدہ جمال‌الدین الحلّی مهر و امضاء.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی